

Historische Kring

Duiven - Groessen - Loo

Driepas

Jaargang 25 - nr. 1 2008

COLOFON

DRIEPAS

verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo
verschijnt drie à vier maal per jaar. Losse nummers € 2,50.

Redactie

W.F.W.M. van Heugten
Th.M.J. Jonker
M.M. Rebbholz

Bestuur Historische Kring

H.F. Degen, secretaris (Duiven)
W.F.W.M. van Heugten, voorzitter (Duiven)
G.H. van Hune, (Zevenaar)
T. Kooy, penningmeester

e-mailadressen:

Th.M.J.Jonker@hs.cnet.nl
wfwmvanheugten@lieroer.nl

Secretariaat: Eilandplein 302, 6922 ER DUIVEN
Rabobank Duiven, rek.nr. 31.54.07.484
Postbank, rek.nr. 49.23.697

t.n.v. penningmeester Historische Kring, Duiven.

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost € 13,- per jaar;

het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar.

Een abonnement op alleen DRIEPAS kost € 6,50 per jaar.

Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven en Zevenaar betalen

€ 3,50 extra als bijdrage in de verzend- en portokosten.

Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk vóór
1 december van het lopende jaar.

Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming;
vooral en zonder bronvermelding.

ISSN: 0921-5549

DRIEPAS is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters.

In godsdienstige zin symboliseert het de Drie-eenheid, hier in profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en 't Loo.

INHOUD

DE BURENSE TIEND	2
Th.M.J. Jonker	
TONEELSPLEN IN DUIVEN IN 1938	11
W.F.W.M. van Heugten	
UIT ONS FOTOARCHIEF	14
300 JAAR PANNERDENSCH KANAAL	15
F. van Hemmen	
VERENIGINGSNIEUWS	22

De vijftiendwintigste jaargang van Driepas start met een gevarieerd nummer. Voor de leden van de Historische Kring is maart de maand van de reguliere jaarvergadering. U krijgt daarvoor separaat een uitnodiging, maar zet de datum alvast in de agenda: 27 maart, 20.00 uur!

En wat vindt u eigenlijk van Driepas? Laat de redactie weten hoe u over de inhoud denkt, wat u graag als onderwerp behandeld wil zien. Of stuur ons uw eigen bijdrage: verhalen-van-toen, verteld of geschreven, het is altijd de moeite waard iets uit het verleden vast te leggen.

Redactie

DE BURENSE TIEND

In het begin van de vorige eeuw is in Nederland een van oorsprong middeleeuwse instelling afgeschaft, die tot dan toe alle staatkundige, economische en maatschappelijke veranderingen had overleefd; de Tiend(e). Daarmee verdween ook een aantal daarmee samenhangende woorden uit onze dagelijkse taal (zie Bijlage 1). Wie weet wat tienden zijn geweest?

Wat is een tiend?

De *tiend* of *tiende* is een in de Middeleeuwen ontstaan zakelijk recht om een evenredig deel, meestal een tiende, van de oogst of van de dieren die geboren zijn in natura af te staan aan de Kerk. De tiend is gebonden aan een specifiek perceel grond, waarbij het er niet toe doet wie de eigenaar is van grond, waarop de gewassen gegroeid of waarop de dieren geboren zijn. De Kerk gebruikte de opbrengst voor de armenzorg, voor het levensonderhoud van parochiepriesters en voor de instandhouding van kerkgebouwen. De idee heeft een bijbelse oorsprong: in het Oude Testament wordt op verschillende plaatsen gerefereerd aan het afstaan van een tiende deel van de oogst ten behoeve van de Tempel. In onze tijd kan men het als een vorm van winstbelasting beschouwen.

Soorten tienden

Als het om gewassen gaat spreekt men van *vruchttienden*, weer onderverdeeld in *grote* of *zware tienden* of *gaffeltienden* voor bijvoorbeeld tarwe, rogge, gerst en koolzaad, en *kleine* of *smalle tienden* voor erwten, bonen, gras en hooi, enz.

Heffingen op de veestapel zijn onder verschillende namen bekend: *krijttienden*, *vleestienden* of *bloedtienden*, aanduidingen die geen nadere toelichting behoeven.

Belastingheffing maakt vindingrijk. Voor nieuwe gewassen of pas ontgonnen land wordt de *novale tiende* bedacht. Anderzijds kan men *tiendbeffing* ontlopen door geen *tienplichtige* gewassen te verbouwen; in dat geval is de tiend in slapende toestand, het is een *slapende tiend*.

In sommige plaatsen staan (of hebben gestaan) *tiendschuren* voor de opslag van de tienden. Voorzover bekend hebben er in de Liemers geen tiendschuren gestaan.

Een zakelijk recht

Een zakelijk recht is overdraagbaar en zo komen in de loop van de tijd de kerkelijke tienden toch in het bezit van leken. Waar zgn. *eigen kerken* zijn, probeert de *landbeër* als kerkeigenaar soms met succes ook de tiendheffing tot de zijne te maken. Daar waar na de Reformatie de kerkelijke bezittingen overgegaan zijn in de handen van wereldlijke bestuurders, komt ook de tiendheffing in hun beheer. In de 17de en 18de eeuw worden vele tiendrechten verkocht, verpacht, geveild, vererfd en beleend. Sinds 1872 is het mogelijk tiendrechten af te kopen.

Afschaffing van de tienden⁽¹⁾

In 1795 schaft de Bataafse Republiek (Vrijheid, Gelijkheid, Broederschap) de uit het *leenstelsel* afkomstige *beerlijke rechten* af. Niet echter de tienden, daar die een kerkelijke oorsprong hebben. Toch groeit in de loop van de 19de eeuw de overtuiging dat de tiendheffing de agrarische ontwikkelingen in de weg staan. Immers

1. de *tiendbeër* plukt wel de vruchten van de investeringen door de *tiendplichtige* gedaan, maar hij draagt niet bij in de kosten.
2. de *tiendplichtige* mag niet gaan oogsten vóór hij de *tiendbeër* heeft gewaarschuwd; dit kan bij ongunstig oogstweer tot schade leiden.
3. het opzettelijk weinig of geen *tiendplichtige gewassen* verbouwen, kan nadelig zijn voor de grond (te weinig vruchtwisseling).
4. het telkens terugkerende verzet tegen de tiendheffing heeft een verkeerde morele invloed op de landbouwersstand.
5. de rechtsgeldigheid, de omvang en de aard van veel tiendrechten is dubieus.

Uiteindelijk leiden deze bezwaren tot de zgn. Tiendwet van 16 juli 1907, een wet tot afschaffing van de tienden. Met ingang van 1 januari 1909 worden alle tiendrechten vervallen verklaard, de *tiengerechtigden* krijgen een vast te stellen schadeloosstelling (in 30 jaar te betalen door de tot dan toe *tiendplichtige* grondgebruiker). Een aantal *Tiendcommissies* over het hele land verspreid onderzoekt de rechtsgeldigheid, de aard en de omvang van de aangemelde tienden en *Schattingscommissies* bepalen de schadeloosstelling. Hoger beroep is mogelijk.

Tiendplichtigheid in de gemeente Duiven

De gemeente Duiven valt onder het *Tweede Tienddistrict Arnhem*. Er zijn 25 dossiers (zie Bijlage 2) gemaakt, hetgeen betekent dat 25 natuurlijke of rechtspersonen een claim vanwege al dan niet vermeende *tiendrechten* hebben ingediend. Dat moest vóór 1 april 1909 gebeurd zijn. Bij de aangifte door de *tiendgerechtigden* dienen zoveel mogelijke bewijsstukken te worden overlegd. Het getal van vijftientig claims is betrekkelijk irrelevant. Belangrijker is de omvang en de aard van de rechten.

Onder die 25 hebben slechts vier een duidelijk aanwijsbare kerkelijke relatie: het R.K. Parochiaal Kerkbestuur van Duiven, het R.K. Parochiaal Kerkbestuur van Groessen, de St. Antoniusvicarie te Zevenaar en de N.H. Gemeente van Angeren. De overige zijn particulieren, meestal adellijke personen, én liefst zeven maal Het Kroondomein te 's-Gravenhage.

De namen van de *tienden* zijn soms opmerkelijk, zoals de *Smullinger Tiend*, de *Kervendoukse Tiend*, de *Birewitsche Tiende* en de *Burense Tiend*.

De omvang van de Burense Tiend

Het dossier⁽²⁾ van de laatstgenoemde tiend (volstrekt willekeurig gekozen) is nader uitgewerkt. Er wordt geen verklaring van de naam gegeven, dus of het bijvoorbeeld iets met de plaatsnaam Buren in de Betuwe te maken heeft, blijft gissen. Ook over de ouderdom is geen informatie te vinden.

De claim is ingediend door de *Nederlandsche Tiendmaatschappij* (Katwijk a/d Rijn), tegenwoordig zouden we het een investeringsmaatschappij noemen, waarvoor notaris J.H.O. Hazewinkel te Zevenaar als gemachtigde optreedt. De *Burensche Tiend* blijkt in 1899 door deze maatschappij op een veiling te zijn aangekocht van de familie Von Weiler. Het bewijsstuk in de vorm van een proces-verbaal van de veiling is bij de stukken gevoegd. Evenzo is bijgevoegd een in 1800 door W.H.C. van Rappard vervaardigde kaart⁽³⁾ waarop de *tiendrechten* van de *Heer Von Weiler op Poelwijk* staan ingetekend.

Belangrijk is het oudste ingediende bewijsstuk de zgn. *Tiendrol*⁽⁴⁾ uit 1757 (afb. 1). De naam suggereert opgerold papier en vroeger zal het werkelijk ook wel zo zijn geweest. Maar dit document bestaat uit een aantal bladen geschept papier, iets groter dan A4-formaat, 33x20 cm, waarop de *tiendplichtige* percelen zijn genoteerd.

Wardments van dat voorsz. Land
 Leid der Hoffstede van Eerst Leid,
 mede Jan van Dintberg & W. Gouden
 goed Land gaf ^{ook alhier} ~~gouden~~ ⁱⁿ Linaalen
 Leent.

N° 28.

Beest hof I. meuz 229 goed goed
 Jan van Dintberg Land, oostwaerts der gemeenten
 Linaalen ^{en} ~~van~~ ^{van} groepen naer
 Linaen, ~~land~~ is goed land, Solus;

N° 29.

Hier ten sijde, schiedende oostwaert
 op den weg naer Linaen 2 meuz. 132.
 Aan Koningsfelt Gouden Beest hofgemeent, Solus;

N° 30.

Hier ten sijde, schiedende oostwaert
 op voorsz. weg van groepen naer
 Linaen 2 meuz. 96. Gouden den
 Joannen aeker Leuit de Melle
 goed Land, Solus.

N° 31.

hierop de hofmeent van Heijne
 A. Klinkbomh I. meuz. 539. goed
 is bebant, wudt van een gedult
 wedergebant, oostwaerts schiedende
 op den weg van Linaen op groepen

Tekst van de gereproduceerde pagina (afb. 1) - voor uitleg zie eindnoot 4.

No. 27½ Nordwärts van dat voors. land leid den Hofsteede van Evert Everts modo Jan van Binsberg 246 roeden goed land ... alhier een smaalen teent.

No 28 Beck's boff 1 morgen 229 roed goed land Jan van Binsberg toebehoorende, ostwärts de gemeente en den weg van Groessen naar Löven; is goed land, solus;

No 29 Hier ter sijde, schietende ostwärts op den weg naar Löven, 2 merg. 132 roeden, Beck's boff genaamt, Heer Königsfeldt, solus;

No 30 Hier ter sijde, schietende ostwärts op voors. weg van Groessen naar Löven 2 merg. 96 roeden den Crummen acker Lovis de Molle, goed land, solus;

No 31 Hiernaest de Kerckackers van Heijnen et Uhlenbruch 1 merg. 539 roed, is besand, word voor een gedeelte weder gebouwt, ostwärts schietende op den weg van Löven op Groessen, solus;

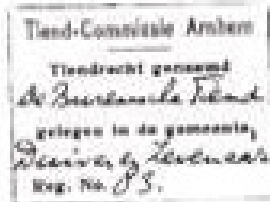
Binnenin is te lezen: Vernieuwde Tbeent Rolle van den Buirensen Tbeent so als deselve onder de buirschap Löven en kerspel Groessen en Duiven gelegen en de novo opgenomen in de maant September 1757, gemeten door den konigl. Landmeter J.H. Merner van stück tot stück, en aangeweesen door den kerckmeester Willem Hof, die doesen Tbeent meer dan 20 jaeren in pagt gehad, alsmede aangeweesen door Hendrich Pötting, die in Löven geboren, ruim 57 jaeren oud en altos daer gewoont, diesweegen den voorschreven Buirensen Tbeent volkoomende sijn kennende.

De Tiendcommissie twijfelt niet aan de echtheid van de lijst en kent het grote bewijskracht toe, temeer daar die volkomen overeenkomt met de tiendaangifte door de Tiendmaatschappij. De omvang en de rechtsgeldigheid van de Burensen Tiend is daarmee voldoende aangetoond. Totaal betreft het 181 percelen land, waarvan drie in Oud-Zevenaar gelegen, en waarvan er slechts vier gedeeltelijk en de overige geheel *tiendplichtig* zijn. Kadastrale nummers, de oppervlakten, het gebruik en de namen van de eigenaars van de percelen staan keurig genoteerd maar er is van afgezien de totale oppervlakte te berekenen.

De aard van de Burensen Tiend

Op het omslag van de *Tiendrol* (afb. 2) wordt de aard van de Burensen Tiend vermeld. Er staat o.a.: ... *over den Buirenschen Groven en Smaalen Tbeent*

De *grote en smalle tiend* betreffen - in het jargon: *de getiende vruchten* zijn - tarwe, rogge, haver, gerst, erwten, bonen, wikke en koolzaad, én de eerste snede van lucerne en gewone klaver. Van die gewassen was verschuldigd *één tweede, na afstrek van 115 daarvan voor de grondeigenaar, makende dus 2 van 25*. In gewoon Nederlands twee vijf en twintigste deel van de oogst, bijvoorbeeld van elke 25 schoven twee schoven voor de *tiendgerechtigde*.

Tiend Rolle
over
den Buissesten Groeven en
Smaalen Theent onder Drieten
Groessen en Lieren gelegen.
De nuwe opgenomen
en vermeetten in de maand
Van Sept. 1757

Afb. 2 Tiend Rolle over den Buissesten Groeven en Smaalen Theent onder Drieten Groessen en Lieren gelegen. De nuwe opgenomen en vermeetten in de maand van Sept. 1757.

Memoriën van Bezwaren

Nadat eenmaal het juiste aantal percelen is vastgesteld, moet de Tiendcommissie zich buigen over negen ingediende *Memoriën van Bezwaren*.

S.G.H. baronesse van Lijnden te Utrecht (1 perceel) beklagt zich er over dat meerdere *tiendgerechtigden* aanspraak maken op dezelfde tiend tot een totaal van meer dan een volle tiend. De Tiendcommissie beschouwt dat als een vergissing.

De heren G.Th. Verweijen (5 percelen), A.J. Dikker (4 percelen) en Th. Wolters (1 perceel), allen te Groessen, melden dat op hun grond geen of maar ten

dele *tiendvruchten* worden of zullen worden verbouwd. Aangezien de klagers niet de *tiendplicht* die op hun gronden rust betwisten, neemt de commissie deze bezwaren voor kennisgeving aan, dat zijn zaken waarmee de *Schattingscommissie* rekening moet houden.

Lastiger zijn de bezwaren tegen de aard en rechtsgeldigheid van de tiend.

Zo ontkent mevr. Johanna H. Van Wijhe, echtgenote van P.G. Riemer (Vossendel), in twee bezwaarschriften de gedeeltelijke *tiendplichtigheid* van haar perceel (Groessen en Loo) F 688, dat deels al vóór de invoering van de Tiendwet 1907 een oude boomgaard was en nog is, en dat voor het andere deel vroeger wilgenbos en *onland* was en pas later in cultuur is gebracht. Bovendien bestrijdt zij dat koolzaad tot de *tiendplichtige vruchten* behoort.

De Tiendcommissie onderzoekt dat nauwkeurig. Zij vergelijkt de *Tiendrol* van 1757 met overeenkomstige tiendrollen van andere Groessense tienden, zoekt uit welke informatie de *Amts-Cartenbuch van de Lijmers* (1723) in Arnhem verschaft, en laat Johannes E. Meijer uit Groessen onder ede verklaren dat hij ± 12 achtereenvolgende jaren uit het perceel F688 de tiend heeft gehaald zonder dat de eigenaars bezwaar maakten, maar dat zij alleen in de laatste paar jaren voor het in werking treden van de Tiendwet geweigerd hebben. Wat de klaver betreft, is geen discussie mogelijk; klaver is zelfs in de hele Liemers een *tiendplichtige vrucht*. De *tiendplichtigheid* van haar perceel staat voor de commissie vast, die hangt niet af van het gebruik als boomgaard (het recht verkeert dan in slapende toestand). Ook is er geen sprake van *novaal land* daar uit o.a. de geraadpleegde *Amts-Cartenbuch van de Lijmers* blijkt dat het perceel in 1723 akkerland was.

Andere bezwaarmakers zijn jkvr. E.L.M. van Nispen tot Pannerden te Zevenaer (5 percelen), jhr. P.J.A.A.M. van Nispen tot Sevenaer c.s. te Arnhem (2 percelen) en mevr. J.E.A. Hoogveld, weduwe van H.F.H. Peters, te Groessen (2 percelen), die allen de aanspraken van de *Tiendmaatschappij* bestrijden. Eerstgenoemde beschouwt zichzelf als *tiendbesser*, de andere twee brengen in dat sinds mensenheugenis hun percelen niet zijn *getiend* (waardoor de rechten zouden zijn verjaard). De *Tiendrol* van 1757 geeft echter de doorslag, de daarop vermelde percelen waren toen en zijn tot in de 20de eeuw *tiendplichtig* gebleven. Mevr. Van Nispen tot Pannerden wordt niet erkend als *tiendbesser*, van verjaring van de tiendrechten is geen sprake, een langdurige *slapende toestand* doet evenmin de tiendrechten teniet.

Alle bezwaren worden ongegrond verklaard. De *Nederlandsche Tiendmaatschappij* mag terecht aanspraak maken op de schadeloosstelling van de *Burense Tiend*, aldus besluit de Tiendcommissie op 13 oktober 1911. Het totale bedrag wordt vastgesteld op f 1.159.390,60.

Th.M.J. Jonker, 't Loo

BIJLAGE 1 - uit onze dagelijkse woordenschat verdwenen "tiendwoorden"

getiend(e): aangewezen als een tiendvrucht

slapende tiend: tiend die tijdelijk niet geïnd wordt

tiendbeer, -beffer: de instelling of persoon die het tiendrecht bezit

tiendbessing: het rechtens innen van de tiend

tiendplicht(ige), -plichtigheid: de verplichting tiend af te dragen

tiendrecht: het recht tiend te innen

tiendrol: document waarop de tiendplichtige percelen staan vermeld

tiendschuur: de schuur waarin de tiendheffer de tiendvruchten opslaat

tiendvrijheid, -vrijdom: vrijstelling van het afdragen van de tiend

tiendvruchten: vruchten of gewassen die behoren te worden afgedragen

tiendwaarde: door de Tiendcommissie vastgestelde afkoopprijs van een tiend

Tiendwet: wet van 1907 tot afschaffing van de tienden

tiendaangiften: in het kader van de Tiendwet ingediende claims

Tiendcommissie: commissie belast met de uitvoering van de Tiendwet

tiendrente: 5,44% van de afkoopprijs van een tiend, gedurende 30 jaar te betalen aan het Rijk

BIJLAGE 2 - alle in de gemeente voorkomende tienden

TIEND	TIENDHEFFER
Smullinger- of Smullingstiend	G. Von Haefen (Le Havre) e.s.
Ploense Tiend	B.M.F.E. baronesse Van Voorst tot Voorst (Nijmegen)
Bijlandse Tiend	E.F.A.M.L. baronesse Van Voorst tot Voorst (Vorden)
Kervensdonkse (Kervenheimse) Tiend	E.F.A.M.L. baronesse Van Voorst tot Voorst (Vorden)

TIEND	TIENDHEFFER
Utrechtse Domkapittel tiend	C.Th. Koch (Zevenaar)
Kervendonkse Tiend	C.Th. Koch (Zevenaar)
Pastorie-tiend	N.H. Gemeente (Angeren)
Duivense Pastorie Tiend	R.K. Parochiaal Kerkbestuur (Duiven)
Groessense Pastorie Tiend	R.K. Parochiaal Kerkbestuur (Groessen)
Burense Tiend	Nederlandsche Tiendmaatschappij (Karwijk a/d Rijn)
St. Antonius Vicarie Tiend	St. Antonius Vicarie (Zevenaar)
Lootiend	jkvt. C.C.G.W. van Nispen tot Pannerden (Zevenaar)
Kloeke Tiend	jhr. L.J.M. van Nispen tot Sevenaer (Zevenaar)
Rossumse Tiend	jhr. L.J.M. van Nispen tot Sevenaer (Zevenaar)
Ploegtiend of Springtiend	jhr. L.J.M. van Nispen tot Sevenaer (Zevenaar)
Birewitsche Tiende (1 st & 3 ^{de} blok)	mr. S.Th.J. Roes (Arnhem)
Birewitsche Tiende (2 ^{de} blok)	A.J.M. Ingenhouz c.s. (Breda)
Kloeke- of Groense Tiend	N.W. baron Van Till (Loenen) c.s.
Nieuwgraafse Tiend	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Hoge- en Lage Welleveldse Tiend	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Groessener Weide Tiend	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Hoge Aalburgse- Lohorstertiend	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Nonnenklooster	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Koningstiend	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Looveldse Tiend	Kroondomein ('s-Gravenhage)
Tiend van de Emmerikse Kruisbroeders	Kroondomein ('s-Gravenhage)

NOTEN:

- (1) Geraadpleegd: Inleiding van *Het Archief van de Tiendcommissie in het Tweede Tienddistrict Arnhem*, G. Ribbers & P.M.H. Waters, Arnhem 1981.
- (2) Gelders Archief, Arnhem: inv. nr. 0301, dossier 083, De Burense Tiend.
- (3) De kaart mag niet gekopieerd wél gefotografeerd worden. Maar de afmetingen zijn zo groot dat een foto op A5-formaat van Drieops geen informatie verschaft.
- (4) *toort* = hiervoor vermeldde (bij No 27½ geldt het op de vorige pagina onder No 27 vermeldde land); *moels* = gewijzigd in; *Lören* = Leuffen, een buurtschap nabij Groessen, in 1799 bij een dijkdoorbraak verdwenen; *solus* = alleen (de betekenis is onduidelijk); *schietende* = reikende (tot); *Louis de Mulle* = ???; *is beand* = (waarschijnlijk door een dijkdoorbraak) met zand bedekt; *vader gelouert* = opnieuw geploegd.

TONEELSPLEN IN DUIVEN IN 1938

Het verhaal bij een foto

Frans Wolters uit Groessen bezorgde de kring enkele oude foto's uit de jaren '30 en '40 van de vorige eeuw. Op één ervan zijn 14 meest jonge dames, een kapelaan en een pastoor te zien. Vraag: wie zijn het, wanneer werd de foto gemaakt en bij welke gelegenheid. De namen die achterop gekrabbeld waren boden gelukkig aanknopingspunten. Mw Jansen-Boss (87 jaar) te Berg en Dal wist meer te vertellen; zij stond met haar meisjesnaam Willy Boss achter op de kaart vermeld.

Op de foto zijn te zien:

Achterste rij (v.l.n.r.): Diny ? Hendriks, Emma Heijmen, kapelaan G. Rond, pastoor M.P. van Schrik, Leida Jansen, Marietje van Huet, Maria Miskovits (een Hongaars meisje dat bij de familie Boss verbleef).

Middelste rij (v.l.n.r.): Marietje (Zus) Polman, Netje Fontein, Toos Wiedeman, Da Vauling, Willy Boss, Marie Wiedeman

Voorste rij (v.l.n.r.): zittend in de leenstoel An Boss, zittend op de grond Riet Vos en To Boss.

Wanneer de foto is gemaakt is onbekend. Volgens mw Jansen-Boss zou dat gebeurd moeten zijn ná de opvoering van het openluchtspel Regina Pacis in de zomer van 1938 en vóór het uitbreken van de oorlog in mei 1940. Kapelaan C. Rond staat echter ook op de foto en hij was in Duiven tussen september 1937 en augustus 1938. De foto dateert dus waarschijnlijk uit die periode.

De dames op de foto speelden het toneelstuk 'Elisabeth van Thüringen'. Dat het toneelgezelschap alleen uit vrouwen bestond en bovendien onder toezien van de plaatselijke geestelijkheid, doet vermoeden dat in die vooroorlogse jaren nog een strikte scheiding naar geslacht in Duiven en omstreken werd gehandhaafd.

Het initiatief voor het toneelspel is zeer waarschijnlijk genomen door pastoor van M.P. van Schaik; het was bekend dat hij van toneelspelen hield. Hij heeft het bewuste toneelstuk ook zelf geregisseerd. Kapelaan C. Rond was degene die de praktische leiding moet hebben gehad; hij heeft ook de actrices uitgezocht. Mw Jansen herinnert zich dat kapelaan Rond haar gevraagd had mee te doen omdat bekend was dat zij op kostschool in Groenlo graag en goed toneel speelde. Zij, en andere meisjes, werden bijvoorbeeld door pastoor Van Schaik op toneelcursus gestuurd die door de vereniging Ons Leekenspel te Bussum werden georganiseerd.

Het toneelstuk 'Elisabeth van Thüringen' is een aantal keren opgevoerd in de parochiezaal aan de Rijksweg, ook wel Remigiuszaal genoemd. Deze bevond zich ten oosten van de voormalige pastorie in de huizenrij, die met de achteruitgangen grensde aan het kerkhof. In de jaren '90 werd die ook wel aangeduid als het 'Historisch Lint'. Het was een gebrekkige accommodatie waarin het eigenlijk aan alles ontbrak. Annemer Boss, een bekende persoonlijkheid in de Duivense gemeenschap, had personeel gestuurd om het toneel aan te passen en toonbaar te maken. Op de foto is dat 'toneel' te zien waarop gespeeld werd. Mw Jansen-Boss herkende de gordijnen en de leunstoel die van haar thuis kwamen.

Het aantal toeschouwers was beperkt door ruimtegebrek. Mw Jansen schat dat per keer maximaal ca. 100 personen de voorstelling konden zien. Ook herinnert zij zich voor de in Duiven gelegerde Nederlandse militairen gespeeld te hebben.

Tot nu toe kon niet achterhaald worden welke toneelstuk precies gespeeld werd, en wie bijvoorbeeld de auteur was. In de jaren '30 van de vorige eeuw kon de heilige Elisabeth van Thuringen op een zekere belangstelling rekenen. In die tijd zijn ook verschillende boeken over haar verschenen o.a. bij de Nijmeegse uitgeverij Dekker en van de Vegt.

Het toneelstuk handelde over Elisabeth, een Hongaarse koningsdochter die in het begin van de dertiende eeuw werd uitgehuwelijkt aan graaf Lodewijk van Thuringen. Tijdens de hongersnood van 1226 was zij een toonbeeld van christelijke naastenliefde. Volgens de legende vond haar man haar inzet sterk overdreven en verbood haar zelfs buiten het paleis te gaan om de mensen te helpen. Toen zij dit toch deed en onderweg was met broden onder haar mantel, kwam ze haar echtgenoot tegen die bars vroeg wat zij onder haar mantel had. Toen ze haar mantel terugsloeg waren de broden veranderd in rozen...

De rolverdeling, voor zover te achterhalen, was bij de Duivense opvoering als volgt:

Elisabeth:	Willy Boss
de moeder van Elisabeth:	Da Vuuling
schoonmoeder van Elisabeth:	Marie Wieleman
kinderen van Elisabeth:	Riet Vos, To Boss en Sophie Hermans
Irmgard, hofdame en vriendin:	Maria Miskovits

Als gezegd, de regie was in handen van pastoor Van Schaik.

Mochten meer mensen herinneringen hebben aan deze opvoeringen dan horen we dat graag.

Met vriendelijke dank aan mev Jansen-Boss voor de inlichtingen en aan Frans Wolters voor het beschikbaar stellen van de foto.

W.F.W.M. van Heugten, Duiven

AANWINSTEN

Mevr. W. Bosman-Boekhorst heeft ons een behoorlijk aantal zgn. bidprentjes (eigenlijk gedachtenisprentjes) geschonken. De werkgroep genealogie is er blij mee. Dank daarvoor.

De begrafenisstoet van Bertus Fonteijn, 13 juni 1939 (HK/J 21-1).

Een vrij onduidelijke foto van een trieste gebeurtenis

Op 1 juni 1939 is burgemeester Sloet tot Everlo in functie getreden. De feestelijk begonnen dag eindigde droevig.

De nieuwe burgemeester kan meteen aan de slag, want als goed burgervader moet hij de gemoederen bedaren nadat er zich op de avond van dezelfde dag een tragisch voorval heeft voorgedaan. In de bovenzaal van Café Hugen aan de Rijksweg hebben controlerende militairen van de grensbewaking (het is mobilisatietijd) en enkele feestvierende Duivenaren het met elkaar aan de stok gekregen. Een der officieren, die zich heeft geërgerd aan het gedrag van de Duivenaren tijdens het spelen van het Wilhelmus, trekt zijn wapen als hij zich bedreigd voelt. Omstanders trachten hem te ontwapenen en in de daarop volgende worsteling gaat het wapen af. De 27-jarige Bertus Fonteijn valt dodelijk gewond op de grond. Een aantal dagen overlijdt hij. Op 13 juni 1939 wordt hij begraven.

Overzicht van het jubileum

Driehonderd jaar geleden werd het Pannerdensch Kanaal geopend. Belangrijke drijfveren voor de kanaalaanleg waren versterking van de landsverdediging en verbetering van de omstandigheden van de scheepvaart. De bouwers werden vooral opgejaagd door de traumatische ervaringen in het Rampjaar 1672. Het leger van koning Lodewijk XIV - de Zonnekoning – was toen over een schier drooggevallen Neder-Rijn getrokken. Eenmaal in de Betuwe, konden de Fransen de IJsellinie onttrekken. Haastje-repje moest de prins van Oranje met het IJssel-leger terugtrekken naar Holland. Te elfder ure stuitte het water de Franse opmars naar het hart van de Republiek.

Pijnlijk leerproces

Beveiliging tegen de dreiging van de rivieren speelde hoegenaamd geen rol bij de aanleg van het Pannerdensch Kanaal rond 1707. Maar nog in diezelfde eeuw onderging Nederland een pijnlijk leerproces. Ontdekken moest het dat een geest uit de fles was gekomen, dat er een grimmig verband bestond tussen het angstwekkend grote gevaar voor overstromingen in het westen en de uit de hand gelopen waterstaatkundige toestand in het oosten van het land, rond het kersverse Pannerdensch Kanaal en de Oude Rijnstrangen.

Door de aanleg van het kanaal stroomde plots veel meer water van de bovenrivier naar de Neder-Rijn. Wrang vrucht hiervan was een grotere kans op dijkbreuken langs Neder-Rijn, Lek en IJssel. De komst van het Pannerdensch Kanaal had ook een dramatisch effect op het gedrag van de Waal bij Herwen. De rivier meanderde almaar verder richting Herwen, dat tenslotte werd verzwoegen. Dijkbreuken bij Herwen in combinatie met ijsverstoppingen in het Pannerdensch Kanaal maakten dat de ganse Boven-Rijn zich via de Rijnstrangen ontlaste in de Neder-Rijn/Lek en IJssel! Doorbraken van de Noorder-Lek dijk leidden tot overstromingen die Utrecht en Holland in zwarte ellende dompelden.

Holland niet meer in last

Wanhoop overweldigde de mens maar gaf hem ook vleugels, dreef hem tot vindingrijkheid en samenwerking, zodat knowhow en middelen beschikbaar kwamen. Hierdoor konden dijken, dammen en andere waterstaatkundige voorzieningen worden aangebracht in de omgeving van de Rijnstrangen. Voorzieningen, die de opmars van de Waal bij Herwen konden stuiten. En die de waterverdeling bij Pannerden ten gunste van het hart van Nederland konden beïnvloeden. Holland was niet meer in last.

Een veiligheidsoplossing werd toen gevonden die nog altijd actueel is. Maar tegenwoordig baart de waterwolf weer zorg. Klimaatverandering, gepaard gaand met zeespiegelstijging en veelvuldige plensregens, maakt de dreiging van zee en rivier haast tastbaar. Zo zijn de huidige rivierverruimende projecten alle gebaseerd op een Rijnafvoer bij Lobith van maximaal 16.000 m³/s. Maar onlangs is becijferd dat klimaatverandering de Rijn bij Lobith tot 18.000 m³/s kan doen aanzwellen. Zorgwekkend is ook het laatste nieuws over de ijskap bij Groenland, nu alarmerend snel aan het smelten. Broodnodig zijn maatregelen om de veiligheid ten opzichte van het water te waarborgen. Zwaar weer is daarmee op til voor het project *Ruimte voor de Rivier*.

Vervreemd van ervvijand

Het welslagen van dit nationale project hangt niet alleen af van deskundigheid maar ook van bereidheid tot samenwerking tussen Nederland en Duitsland. En van begrip, begrip van bestuurder én burger. Want ditmaal vraagt het water om ongemeen veel ruimte. Een kostbaar goed in een overbevolkt land, dat door de toegenomen veiligheid vervreemd is geraakt van zijn ervvijand. Maar Nederland kan voortbouwen op een rijke traditie. Het maakt van de nood een deugd.

Het gebeuren rond en na de aanleg van het Pannerdensch Kanaal laat op imposante wijze zien hoe machtig het water was. Maar tevens hoe veerkrachtig en inventief de mens was in overleven. Het water werd daarbij niet alleen ervaren als een vloek maar ook als een zegen. Het bracht immers ook levenskracht, welvaart en bescherming. Ook vandaag de dag heeft omgaan met water een weldadige kant. Zo biedt *Ruimte voor de Rivier* ons niet alleen meer veiligheid maar ook meer natuur, meer recreatie en een ontwaakt besef van een cultuur, die sinds jaar en dag is vervlochten met water.

Hoofdaandachtspunten van de jubileumcampagne

- Sleutelpositie van de waterverdeling bij Pannerden voor Nederlands veiligheid ten opzichte van de rivier en voor het behoud van de nationale zelfstandigheid.
- De harde leerschool van overstromingen die nodig was om gewesten te brengen tot samenwerking en tot mobilisering van middelen voor de vurig verbeide veiligheid.
- Ontdekking van het belang van internationale samenwerking; de les dat veiligheid ten opzichte van de rivier slechts door overleg met de Oosterburen tot stand kon worden gebracht; aanwezigheid van delen van het Koninkrijk Pruisen in de Liemers, de Betuwe en de Duffelt noopte tot het zoeken naar grenzeloze oplossingen.
- De inventieve en veerkrachtige wijze waarop Nederlanders omgingen met het water, dat zich ontpopte als ervvijand én als bondgenoot, als vloek én als zegen; herontdekking van het gegeven dat omgaan met water in onze volksaard zit.
- *Flood-awareness* ofwel inzicht in de waterstaatkundige structuur van Nederland; besef van de nieuwe dreiging als gevolg van klimaatverandering en begrip voor de robuuste maatregelen wegens *Ruimte voor de rivier*. Hierbij zou moeten worden aangeknoopt bij NOAH.

De illustere bijbelse figuur Noah sprak de geallieerden in de Tweede Wereldoorlog tot de verbeelding. De Duitsers dreigden in het najaar van 1944 de strategisch belangrijke Betuwe onder water te zetten. Gewaarschuwd van Nederlandse zijde maakten de geallieerden een plan om hun kwetsbaar gelegen troepen fasegewijs en ordelijk terug te trekken in geval van inundatie. Zij gaven hun weldoordachte plan de naam *NOAH*. *NOAH* werd een doorslaand succes nadat de Duitsers bij Arnhem de dijk hadden doorgestoken. Paniek kon worden voorkomen en de geallieerden behielden ten noorden van de Waal een bruggenhoofd dat een belangrijke springplank werd voor de bevrijding van Noord-Nederland.

NOAH blijkt ook de naam van een internationaal project, een Interreg-project⁽¹⁾ met als doel structurering van betrouwbare informatie over overstromingsgevaar. Gestreefd wordt daarbij naar betere voorlichting richting media en publiek en het aankweken van een hoogwaterbewustzijn langs het hele stroomgebied van de Rijn. Bij die voorlichting wordt gedacht aan het digitaal beschikbaar stellen van inundatierisicokaartjes en dijkdoorbraakscenario's. Van Nederlandse zijde nemen deel: STOWA⁽²⁾, optredend als leading partner, RIZA⁽³⁾ en enige waterschappen, waaronder Waterschap Rivierenland. Duitse projectpartners zijn Hochwasserschutzzentrale Köln en de deelstaat Baden-Württemberg, vertegenwoordigd door het Regierungspräsidium Karlsruhe.

Jubileumprojecten

Media-project: Lezen over het allerbelangrijkste kanaal van Nederland

Publicatie van boeken en artikelen en organisatie van radio- en tv-uitzendingen waarin de fascinerende achtergronden van het Pannerdensch Kanaal worden belicht.

Belangrijke issues rond de herdenking:

- Strategisch belang van de Rijnvertakking bij Lobith tijdens de Opstand⁽⁴⁾ tegen Spanje.
- Nationale crisis van 1672, o.a. door de verzanding van de Neder-Rijn.
- Nieuwe Franse dreiging en de bouw van een liniedijk met gracht tussen Waal en Neder-Rijn.
- Het omtoveren van de verdedigingsgracht tot scheepvaartkanaal.
- Het op tilt raken van de waterverdeling tussen Neder-Rijn en Waal.
- Onstuitbare opmars van de Waalmeander bij Herwen; de verdronken dorpen van de Rijnstrangen.
- Fatale toevloed van water naar de Neder-Rijn/Lek.
- Angstaanjagende toename van het aantal dijkbreuken langs Neder-Rijn en Lek; wielen (waaïen) in Gelderland en Utrecht vormen nog de littekens van die doorbraken.
- Kwetsbaarheid van de Lekdijk bovendams, tot overmaat van ramp rustend op slecht staal; panische angst voor overstroming van het hart van Nederland.

- Mobilisatie van kennis en middelen in het westen om de waterstaatkundige crisis in Oost-Nederland te bezweren.
- Noodzaak tot internationale samenwerking. Inzoomen op de gevolgen van de aanleg van het Pannerdensch Kanaal voor de verstandhouding tussen het Koninkrijk Pruisen en de Republiek. Onderdeel van Pruisen was Kleef, dat al eeuwenlang enclaves bezat in de Liemers en de Betuwe. Deze enclaves en ook de Kleefse Duffelt lagen uiterst kwetsbaar ten opzichte van de Boven-Rijn en de Waal. Overleg met Pruisen was een noodzaak voor het uit de weg ruimen van de waterstaatkundige misstanden langs de bovenrivieren. Dat overleg bleek een lijdensweg en ging zelfs gepaard met chantage. Zo weigerde Pruisen in 1770 de doorgebroken dijk in het Kleefse Huissen te repareren zolang de bezweken dijk in het Gelderse Herwen niet zou worden hersteld. Door doorbraken van de Herwense dijk werden de Kleefse enclaves in de Liemers zwaar gedupeerd. Benadeeld werd vooral het dorpje Leuven, dat tenslotte wegspoelde.
- Invloed van het nieuwe kanaal bij Pannerden en de grotere watertoevoer naar Neder-Rijn/Lek/IJssel op de landsverdediging; bouw van de forten Sterreschans en Geldersoord; water aftappen uit de Neder-Rijn voor inundaties langs de Grebbelinie, later ook langs de Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW); kwetsbaarheid van de watertoevoer vanuit het Pannerdensch Kanaal naar het centrum van de nationale hoofdlinie wegens het krakkemikkige inundatiestelsel van de NHW en de Pruisische dreiging; besluit tot de bouw van het Fort Pannerden om de bedreigde watertoevoer naar de NHW te bewaken; Fort Pannerden als slot op de hoofdkraan van de NHW.
- Sociale en maatschappelijke gevolgen van de aanleg van het kanaal voor Lobith, Herwen, Aerdt en Pannerden; 300 jaar Gelders Eiland, een evaluatie.

Educatief-toeristisch project voor de Gelderse Poort: Struinend langs de wieg van Rijkswaterstaat

- Uitspikkeling van een educatieve wandel- en fietsroute rond de Rijnstrangen en het Pannerdensch Kanaal; struinend en fietsend in het landschap, kan men een helder beeld krijgen van de bizarre omstandigheden die in de 18^e eeuw dwongen tot grootschalige bundeling van krachten op waterstaatkundig vlak.
- Een tocht door de strategische poort van het hart van Nederland en door het gebied waar de wieg van RWS⁹⁾ staat.

- Een tocht in een dijkenparadijs met imposante oude rivierlopen, talrijke pittoreske wielen en waaien, locaties van verdronken dorpjes, forten en slagvelden, zoals het punt waar de Fransen in 1672 de Rijn overstaken en waar het rivierwater rood kleurde nadat legio Franse edellieden - prinsen, hertogen, graven en markiezen - waren geveld door een hagel van kogels, afgevuurd door Friese musketiers.
- De route zou kunnen lopen vanaf het stedelijke agglomeraat Arnhem via de bandijk en de oude slaperdijken bij Groessen, Zevenaar en Babberich naar Elten en de dijken bij Lobith, Herwen, Aerdt en Pannerden.
- De route kan worden aangekleed met pleisterplaatsjes en informatieborden. Welkom zou ook zijn de uitgave van een aantrekkelijke routegids.

Educatief-toeristisch project voor Midden-Nederland: Fietsend en pleisterend langs de hoofdkraan van de Nieuwe Hollandse Waterlinie

De aanleg van het Pannerdensch Kanaal en het ontstaan van een nieuwe Rijntak bij Pannerden hadden geweldige invloed op de landsverdediging. Deze kreeg weer tanden doordat de IJssel een ongenaakbare stroom werd en doordat er volop uit Neder-Rijn en Lek kon worden getapt voor inundaties. In de 18de eeuw, na aanleg van het kanaal, verrees bij de nieuwe Rijntak fort Sterreschans, opvolger van Schenkenschans, de roemruchte vesting uit de jaren van de Opstand tegen Spanje. Om de IJsellinie krachtiger te maken, werd in de Liemers fort Geldersoord gebouwd, waarvan de verdediging kon worden versterkt door water in te laten vanuit de Neder-Rijn. Verder kwamen de Grebbelinie en haar verlengde in de Betuwe, de Liniedijk Ochten-De Spees, tot stand. Langs de Grebbelinie konden inundaties worden gesteld met Rijnwater. Later, in de 19de eeuw, werd de formidabele Nieuwe Hollandse Waterlinie aangelegd. Het hart van deze linie, in Utrecht en Gelderland gelegen, werd geïnundeerd met water toevloeiend vanuit Pannerdensch Kanaal/Neder-Rijn/Lek. Het kanaal is dan ook te bestempelen als hoofdkraan van de NHW. In de jaren van de Koude Oorlog werd het Pannerdensch Kanaal de hoofdkraan van een andere waterlinie: de Rijn-IJsellinie. Na afsluiting met caissons van de Waal bij Bemmelen en de Neder-Rijn bij Elden zou al het water van de Boven-Rijn via het Pannerdensch Kanaal naar de IJssel worden geleid. Een immense waternvlakte, van de Ooi bij Nijmegen tot Kampen, moest Nederland beschermen tegen een massale Russische tankaanval. Als belangrijkste strategische watertoevoer mag het kanaal dan ook worden betiteld als Nederlands hoop in bange dagen.

Een educatief en recreatief project zou moeten worden georganiseerd om de enorme betekenis van het Pannerdensch Kanaal voor de nationale verdediging en het behoud van Nederlands zelfstandigheid zichtbaar te maken. Dat vraagt eerst om zorgvuldige inventarisatie van relictten van forten en inundatievoorzieningen langs Pannerdensch Kanaal/Neder-Rijn/Lek, overblijfselen van het Oostelijk Frontier, de Grebbelinie en zijn Betuwse verlengde en de NHW. Nodig is bovendien een programma voor opknop en meer herkenbaarheid van elementen als sluizen, inundatiekanaaltjes en inundatiedammen, vaak verkeerd in kwijnende staat. Aldus wordt de structuur van kunstwerken zichtbaar gemaakt waarmee het 'Pannerdensch water' de nationale defensie schraagde. Gewenst is verder een fiets/wandelroute voor recreatieve beleving van de hoofdkraan van de waterlinie, van de Gelderse Poort, rond Fort Pannerden, langs Neder-Rijn/Lek naar de Diefdijklinie en de Utrechtse Linie, met kansen om te pleisteren en overnachten in een stoere waterlinieveste.

Dit project promoot de gedachte, dat Midden-Nederland een waterstaatkundige samenhang vertoont, de gedachte dat het een eeuwenoude structuur van dijken bezit ontstaan doordat het water een dreiging vormde. Een structuur, die werd benut voor de verdediging in tijden dat het lot van Nederland aan een zijden draadje hing. Door de aanleg van het Pannerdensch Kanaal kon het water zich in twee hoedanigheden openbaren. Water kon zich vanaf de Gelderse Poort met geweld een weg banen naar het centrum van het land, daarbij dood en verderf zaaiend. Maar het kon ook dankzij een uitgekiend systeem van sluizen, kanaaltjes en inundatiekommen datzelfde centrum behoeden voor invasie. Op inventieve wijze voorgelicht tijdens het fietsen en wandelen langs de hoofdkraan van de NHW, kan het publiek zelf die conclusie trekken. Dit project kan dan ook vanuit de cultuurhistorie flink bijdragen tot het ontstaan van een collectief hoogwaterbewustzijn en een diepgaand inzicht in de enorme waterstaatkundige structuur die moet beschermen tegen het riviergeweld. Het kan zo op originele wijze beantwoorden aan de doelstellingen van project NOAH.

word vervolgd

JAARVERSLAG VAN DE SECRETARIS

Verenigingsjaar 2007

Het jaar begon met de extra Algemene Vergadering van 25 januari 2007, nog onder leiding van de heer F. Ertema.

Hier werd aangekondigd dat het voltallige bestuur om hen moverende redenen had besloten hun taak als beëindigd te beschouwen. Er moest dus een nieuw bestuur komen. De heer van Hunen stelde voor een interim-bestuur te vormen, hij nodigde de heren W. van Heugten en H. Degen uit samen met hem op deze taak zich te nemen. De heer C. Heebing vroeg hij voorlopig aan te blijven als penningmeester. Allen aanvaardden het beroep wat op hun werd gedaan. De heer Heebing zegde weliswaar zijn hulp toe maar maakte het voorbehoud, dat hij dat slechts voor een half jaar zou doen. Er moest dus naarstig naar een penningmeester gezocht worden; die werd na enige inspanning gevonden in de heer T. Kooy. De bestuursfuncties waren voorlopig als volgt verdeeld: voorzitter - W. van Heugten; secretaris - H. Degen; penningmeester - C. Heebing, opgevolgd door T. Kooy; G. van Hunen bestuurslid.

Er werd eveneens een jaarprogramma gepresenteerd.

19 maart 2007: een inloopavond over de *Openluchtspelen* die vroeger (vóór W.O. II) in Duiven en Groessen zijn opgevoerd. De avond werd geleid door de interim-voorzitter voor een klein gezelschap. De volgende inloopavond, op 23 april 2007, werd zeer druk bezocht; het thema was dan ook *De bewoningsgeschiedenis van de Droo*. H. Degen en T. Kooy van de werkgroep genealogie toonden met foto's en computerbeelden hoe de Droo ooit bewoond was geweest. In het kader van het driehonderdjarig bestaan van het Pannerdensch Kanaal werd op 25 augustus een fietstocht georganiseerd aan weerszijden van dit kanaal. Er was een grote belangstelling.

De inloopavond van september stond in het teken van de *Septemberdagen 1944* in Duiven, Groessen en 't Loo. De talrijke aanwezigen, zelfs ooggetuigen, konden hun kennis delen met de uitgenodigde onderzoekers uit Oosterbeek (Hartenstein). Op 20 oktober 2007 was er een lezing over de *zuivelfabrieken in de Liemers*. Dit gebeurde in samenwerking met het Oostgelderse Tijdschrift voor

Boerderijgeschiedenis. Kort daarop volgde, op 23 november, in samenwerking met Rijkswaterstaat en de gemeente Duiven in het gemeentehuis het symposium rond het driehonderdjarig bestaan van het Pannerdensch kanaal (zie ook de door de gemeente Duiven beschikbaar gestelde foto's). Dat was in kwaliteit en bezoekersaantal een groot succes. De laatste bijeenkomst van het jaar, op 14 december 2007, was een buitengewone ledenvergadering alwaar het interim-bestuur zich verantwoordde en er een nieuw bestuur de taak kon worden gekozen. Ondanks oproepen waren er geen aanmeldingen van nieuwe bestuurskandidaten binnengekomen. Het interim-bestuur bleek genegen als regulier bestuur door te gaan en aldus werd met algemene stemmen door de vergadering besloten. Daarna is onder voorbehoud een jaarprogramma gepresenteerd (wordt separaat toegezonden). Ook stond er nog een in het begin van het jaar gedane belofte op de agenda: op gepaste wijze afscheid nemen van de leden van vorige bestuur, onder voorzitterschap van Frans Ettema, en hun echtgenotes. Dit werd gedaan met een fles wijn en voor de dames een boeket bloemen.

Van de Oude Rijn rijden de excursie op 25-08-2007 (foto: H.F. Degen).

Tenslotte werden alle personen die hand-en-spandiensten voor de vereniging verrichten bedankt met een fles wijn. De bijeenkomst eindigde met een aperitief en een eenvoudige maar smakelijke snertmaaltijd.

H.F.Degen
secretaris

Symposium 300 jaar Pannerdensch Kanaal: de sprekers konden rekenen op een aandachtig geboor.

Symposium 300 jaar Pannerdensch Kanaal: prof. G. van de Ven aan het woord. Op de achtergrond luistert ing. Henk Eerden toe. Hij zou na prof. van de Ven spreken.

